

THÖKÖLY IMRE FEJEDELEM HALÁLÁNAK 300. ÉVFORDULÓJÁRA

R. VÁRKONYI ÁGNES

THÖKÖLY POLITIKÁJA ÉS MAGYARORSZÁG ESÉLYEI A HATALMI ÁTRENDEZŐDÉS IDEJÉN*

„Azok kik nagy tényeket egy két ember személyes dicsvágyának vagy önző érdekeinek szeretnék tulajdonítani, itt is rosszul magyarazzák a történetet...”

Salamon Ferenc

Thököly Imre fejedelem 1685 őszen a török fogságban vezetett naplójában közli: „Valamint tegnap, úgy ma is írással töltöttem az időt, Erdélyből való kijövelemtül fogvást lett dolgaimnak s életemnek folyását tévén le rövideden.”¹ Ha ez az önéletrajzrészlet meg lenne, most könnyebben válaszolhatnánk a kérdésre: vajon Thököly politikája mennyiben segítette, vagy terhelte a magyar állam önállóságának esélyeit az európai hatalmi átrendeződés idején. Thököly történelmi jelentőségének egyik fontos, ha nem legfontosabb alapkérdését még Szekfű Gyula fogalmazta meg: „Thököly felkelése összefonódva az általános európai érdekekkel nagyobb hatással volt a magyarság fejlődésére, mint akár Bethlen, akár Rákóczi György hadjáratai...”² Majd mintegy a kérdés megoldatlanságát is jelezve, következett a kissé költői en megfogalmazott sajnálatos fejlemény: Thököly „a török karjaiba vetette magát”. Ezzel az utóbbi fontos fordulattal rengeteget foglalkozott a régebbi és az újabb szakirodalom. Az előbbi megállapítás, hogy Thököly felkelése összefonódott az általános európai érdekekkel, csaknem teljesen feledésbe merült. Áttekintésünkben erről vázolunk néhány, eddig számba nem vett tényt vagy összefüggést.

* A Vaján 2005. október 14-én Thököly Imre fejedelem halálának 300. évfordulójára rendezett tudományos konferencián elhangzott előadás kibővített, jegyzetekkel ellátott változata.

¹ 1685. november 9. Pinter. Késmárki Thököly Imre fejedelem maga kezével írott naplója 1685. és 86-ból. In: Késmárki Thököly Imre naplói, leveleskönyvei és egyéb emlékezetes írásai. (Közlő *Thaly Kálmán.*) Monumenta Hungariae Historica (a továbbiakban: MHH) XXIV. II. k. (a továbbiakban: Thököly naplói) Budapest, 1873. 259. o. Nem tudjuk, hogy esetleg könyvei és iratai között, nem ezt az életrajzot fedi: „57. Vita Principis Emerici Thököly.” Uo. 659. o.

² *Szekfű Gyula*: A XVII. század. In: *Hóman Bálint–Szekfű Gyula*: Magyar történet. IV. k. Budapest, 1935. 202. o. – Korábban már idéztem: *R. Várkonyi Ágnes*: Opponenesi vélemény Varga J. János Magyarország és Európa 1682–1684 című akadémiai doktori disszertációjáról. 2002. augusztus 15. Kézirat.

Jankovics Jánosnak
hogy megtalálja az
elrejtett Thelody napelt
mestert

2006. 1. 16.

R. Várhelyi Ágnes